

GIÁ BÁN

DÒNG-PHÁP	NGOẠI- QUỐC
Một năm . . . 5.000	6.000
Sáu tháng . . . 3.000	3.500
Ba tháng . . . 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước
Thư và mandat gửi cho
M. TRẦN BÌNH-PHIÊN - Ai
đăng quảng cáo, việc riêng
xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chức nhiệm kiêm Chủ bút
HUY-NH-THỨC-KHANG

LA VOIX DU PEUPLE

BAO-QUẢN

Đường Đông-Ba - Huế

Giấy phép số 62

Giấy: tiếng - dân - Huế

Lo sống đã, rồi nói
triết học sau.
(Primum vivere, deinde
philosophari).

TRIẾT-HỌC VỚI KHOA-HỌC

(Lý - tưởng và thực - chứng)

Nói đến khoa-học và triết-học thì người minh nghe mà buồn ngủ, không vui thích bằng nghe những chuyện phong-tình tiêu-thuyết, mùa vọt đá banh nọ kia. Kỳ-giả cũng một người trong đám thông bệnh ấy, không biết chân tướng khoa-học triết-học là thế nào, đem đầu đem những thuyết cao xa vu khoa mà làm cho lãng trí độc-giả trong khoảng sinh-nhai khổn đốn, phong trào khủng-hoảng này. Song 1e, người trong vũ-trụ là sống còn trong cái công-quả chân-lý, mà khoa-học và triết-học là lợi khí để phát-triển chân-lý ấy. Dầu người ngu-dốt không hiểu chân-lý là gì, mà cái chân-lý kia cứ đi trên con đường thẳng, chỉ phải lần lần, không phân hạng nào, mà cũng không si vượt ra ngoài phạm-vi nó. Vậy thì theo các nhà học-giả đã phát minh lược trích những chỗ cốt yếu, cũng anh em trong học-giới bán-giải, tưởng cũng là việc cần-thiết mà không phải là bán phiếm vậy.

Nhà triết-học Không-đức (Auguste Comte) — mà cái công lớn với học-giới thế kỷ 19 tóm tắt lại trong câu: « khoa-học đánh hơn triết-học » — đã nhận rằng trí-thức loài người có từng giai đoạn, có ba thời đại: Thời đại thần-học là lúc loài người còn đương ấu-trì. Thời đại triết-học là lúc loài người đã suy nghiệm giác-ngộ, linh giác mê - mộng cho đến ngày triết học bị khoa-học lần lần chinh-phục.

Thực-nghiệm thời-đại là từ khoa-học phát minh cho đến ngày nay.

Trên là phân biệt đại lược, vẫn không vạch hẳn cái giới-hạn thời đại nào, và cái điểm tiếp xúc nhau cũng lẫn lộn, không minh bạch vì kế tiếp nhau luôn luôn, song chỗ đặc sắc trong đại thể thì kết cục không vượt ra ngoài ba thời kỳ ấy.

Không-đức theo ba thời kỳ mà thuyết minh rằng: thời-kỳ thần-học chỉ mượn theo mối tương tượng mà hoạt-động, không kỳ là thực chứng hay là tưởng tượng. Triết-học thời-đại thì đã đem cái quan niệm gồm cả trừu-tượng và thực tại mà suy nghĩ. Sau hết, thời-đại thực chứng thì đứng chừa ngay trên sự thực chính xác mà quan sát.

Thời đại thần học toàn là một thời đại ấu trĩ, song không luận người ở xứ nào.

điểm xuất phát tư tưởng đầu tiên tất trải qua thời đại ấy. Thời-kỳ thực chứng là một cái thời-đại quan-yếu duy nhất trong ba thời-kỳ kia, vì nó kế tục tồn-tại và lại làm phiêu-chuẩn cho đường tư tưởng. Thời đại thứ hai (triết-học), có cái ảnh-hưởng thay đổi và dung hòa; ấy là thời-đại điều-hòa những sự xô đẩy đối-dôi trong thời kỳ thứ hai và thứ ba.

Không-đức lại nói: lịch-sử quá khứ của thế-giới trên 2.500 năm (bên Á-đông ta phải nói 4.000 năm) theo trên con đường tư-tưởng mà nói, chính là bộ sử khoa học và triết học tranh đấu nhau. Triết học như ở trên mây, đột cái mù hoàng-đổ, lấy con mắt lãnh đạm mà xem khoa học ăn làm, có ý nhạo cười, cho là không ăn thua gì. Khoa học thì ăn làm, có ý nhạo cười, cho là không ăn thua gì. Khoa học thì ăn làm, có ý nhạo cười, cho là không ăn thua gì. Khoa học thì ăn làm, có ý nhạo cười, cho là không ăn thua gì.

Khoa học thì không thế: đi chậm, phạm vi hẹp, bị người ta khinh-thị, song bước được bước nào là chắc chắn bước ấy. Xem như nhỏ mọn tí mị, nhưng đều mập mạp trên vũ trụ, bất kỳ một cái gì đều có cách giải-quyết; vì như ngoài trời muốn ngăn dậm, có một ngôi sao dẫn đường vịnh viễn không dờ dỗi, khoa học cứ chầm nhấm theo ngôi sao ấy mà gắng sức đi tới mãi mãi.

Đến hiện đại đây thì khoa học đã chiếm cứ cả dinh lũy triết học kia mà triết học có chia nghiêng đổ. Tuy vậy, khoa học vẫn có cái lượng rộng rãi, trừ dưng một ra thì cái gì cũng bao hàm cả. Dầu cho những triết lý bị khoa học đánh đổ, khoa học cũng cấp cho nó một cái chức phận mới. Nhờ thế mà triết học có một đường sinh hoạt mới và bỏ hẳn cái lối tự tôn tự đại ngày xưa mà làm

MỘT CUỘC BIỂU-TÌNH

CỦA PHỤ-NỮ VÀ PHÁI XÃ-HỘI
Nhật-Bản

Phụ nữ chủ trương đòi quyền tuyền cử và phái xã hội vừa rồi có tổ chức một cuộc biểu-tình để phản kháng phái phản đối đạo luật của chính phủ cho phép phụ nữ được quyền tuyền cử.

Cuộc hội họp này mở tại phòng Shikaky-Tebo Kaikon ở Đôngkinh; bà Ma-maison có tuyền bố rằng: Các chị em phải vô-sân không nên yêu cầu quyền tuyền cử cần phải thêm sự muốn giải-phóng cho các giai cấp bị áp-chế nữa; Chính phủ sợ đi cho phép đàn bà được quyền tuyền cử, cốt là để lấy tiếng, các chị em vô-sân không nên bị lừa. Chị em ta cần phải yêu cầu được bình đẳng ở trong xã hội về đủ các phương diện.

Lính cảnh sát liền ra lệnh bắt bà ta (thời không được nói), nhưng bà ta cứ nói, các nhà chuyên-trach phải bắt bà đi nơi khác. Sau có mấy bà diễn giả khác lên nói tiếp: « Các ông nghĩ việc này vì cái lợi ích kỹ thuật sát lẫn nhau chứ không chịu lưu tâm đến thời cục. Các ông đại biểu của quốc gia ấy quốc gia nọ không biết khôn khéo dẫn đường. Quốc gia này vì cái lợi ích này nên tiêu hủy đi. »

Sau lại, có ít ỏi một cuộc Hội nghị biểu-đồng tình với việc tuyền cử của phụ nữ Tất cả có 8 trăm nữ đại biểu đến dự hội đồng khai mạc. Khi bà Poussé lên diễn thuyết thì 5 người làm om sòm, không cho nói, sau nhờ có sự can thiệp của thiệp mới yên.

Các nữ đại biểu có cùng nhau để lên chính phủ một lá đơn không công nhận bản dự thảo đạo luật của chính phủ chỉ cho phụ nữ những cái quyền rất hẹp và nói như một phụ nữ cũng được phép lập các chính đảng.

(Arip)

Chú ý! chú ý!

CÙNG BẠN GỬI BÀI

Bản báo thường tiếp được những bài lai cáo không hề ngày, không hề chỗ ở, hoặc ký tên không rõ ràng, thậm chí có kẻ gửi bài cả chục mà quên quên gì mà cũng không gửi như lời nói trên. Những bài như thế, không có giá trị gì, chưa nói đến chuyện trong thế nào, nên bản báo miêng đăng.

Xin anh em gửi bài nên chú ý.

một người anh em thân thiết với khoa học. Khoa học cắt đoạn ra, triết học lại thu nhập lại; nhiệm-vụ nhà triết-học mới ngày nay chính là tổng hợp những điều kết-quả sơ-đốc của khoa-học.

Triết-học và khoa-học quan-hệ chung trên con đường tư-tưởng của loài người là thế. Đã là loài người sống còn trên cõi đời, dầu không phải là nhà học-giả chuyên-gia, lại không đáng suy xét những chỗ thông thường ấy hay sao?
Hà - hử - Nhân

Chuyện ít

xit ra nhiều
(Thư-tự-đo, thi-sự-tự-đo)

Vừa rồi bạn đồng nghiệp Dejean de la Baite chủ bút báo Echo Annamite ở Bắc vè, đến Nha-trang thì bị nạn xe hơi, nhưng may không việc gì. Những cái sạp dọc đường đó, hoặc ngã xe hơi, hoặc té ngựa... ở cái buổi nào nhiệt đống đống này là vấn thường thấy, có gì là đáng chú ý đâu, Thế mà nếu một người thường không tên không tuổi thì dầu một ngày họ có té xe hơi mấy chục lần cũng không ai nói, và có nói đến cũng là kể chuyện mà nghe, chứ có đem đạo nghị luận làm chi. Nhưng cái nạn xe hơi của ông Dejean thì không thể, vì ông ấy là một nhà viết báo, và cái gì kiến đó ông đã tuyền bố ra trên tờ báo, nên chi họ lại thừa dịp cái nạn xe hơi đó, nói là tại phe này ám mưu, đảng khác chực sẵn. May ông Dejean đã cắt chính, nếu không thì có ai cho là một cái nạn thường đâu;

Kiểm-đuyệt

Văn biết cái nghề làm báo thường thường cũng nên nói trên cái « moa-đen » (moyenne: quan bình) một tí, nhưng nói trên vừa vừa thôi chứ! cái này bình không mà đi ra một chuyện để nói thì cũng khi quá! Lợi trong các đồng nghiệp có bạn La Dépêche là thường hay nói bướng lảm. Cái nạn xe hơi của ông Dejean ở Nha-trang, thì cho rằng gần Saigon, báo La Dépêche nói đến mà nói thêm, thì cũng chẳng trách chi lắm. Nhưng Lạc-nhân nhớ lại năm ngoái đây ai đời chuyện xe lửa bị đổ ở gần Tourane vì thiếu hiêm-sơ đó mà xảy ra, thế mà bạn đồng nghiệp cũng với cái người bướng lảm ra mà một hai cho là « thế đoạn của bạn quá khịch »!

Lạc-nhân nhận quá! họ ở họ là vai anh, họ ở họ là một tờ báo bằng tiếng Pháp, cái tiếng mà muốn nói chỉ cũng được, li khi viết mực đen mà hóa thành khoản trắng, như tờ báo mà Lạc-nhân viết đây, nên họ nói thôi không kể trở lại kể đó, làm cho dư luận phân vân, những nhà có trách nhiệm nhiều khi không nghĩ mà phải sai lầm theo họ.

Thế mà còn li đá! báo giới ở Đông-dương mà nói chuyện Đông-dương thì hết sức ai có nói thêm thì chuyện bằng con muỗi mà phóng đại ra bằng con voi chỉ đó thôi; đến các bác đồng nghiệp ở tận bên kia chưa trời kia kia, họ nói chuyện bên mình mới « thả máy » cho chờ! báo làm sao mà những nóng nời bên này qua thâu tai các nhà chấp trị bên ấy, mà đưng thay dạng đời hình đi được.

Lạc-nhân kể chuyện mà thêm cái tự do ngôn luận của họ quá. Họ có tự do, họ muốn nói thế nào cũng được, nhưng Lạc-nhân muốn có tự do là để nói vừa-đá thôi, vì phần nhiều Lạc-nhân cứ nói thiếu luôn... khờ quá!

Nói chuyện tự do mà Lạc-nhân lại thấy thêm một cái chuyện cái có nữa:

Người nước ngoài mình bên Âu bên Mỹ họ được tự do viết, được tự do nói, được tự do tự hội, được tự do đi đâu tùy ý... thế mà họ

Hiện tình tài chính

CỦA CÁC NƯỚC AU-MỸ

Xét tài chính các nước Âu-Mỹ trong khoảng mấy năm gần đây thấy có hai điều này 1: 1) Ngân sách nước nào cũng mỗi năm mỗi tăng thêm; 2) Tiêu về việc vũ-nhiên hơn về việc văn.

Ngân sách mỗi năm mỗi tăng thêm là một lẽ thường. Trước cuộc Đại chiến, từ ba bốn mươi năm lại đây, vẫn như thế. Nhưng Đại chiến xong, nhất là trong khoảng bốn năm năm gần đây, thì số tiền thêm do lớn hơn nhiều.

Ở Pháp, ngân sách năm 1860 có 2048 triệu francs, mà ngân sách năm 1889 chỉ có 3.247 triệu. Gần đây, ngân sách năm 1929 có 45.366 triệu, mà ngân sách năm 1930 đã có

đến 48.665 triệu. Vậy thời trước Đại chiến, cách nhau 30 năm mà ngân sách chỉ hơn thua nhau có 1000 triệu; còn sau Đại chiến, cách nhau chỉ một năm mà ngân sách hơn thua nhau đến 3000 triệu. Đó là nói nước Pháp. Các nước khác cũng vậy. Xem bảng kê này thì biết: Anh — năm 1927 = 769.042 triệu livres, năm 1928 = 833.000 triệu livres, Mỹ — năm 1927 = 3.494.232 triệu dollars, năm 1928 = 3.643.600 triệu dollars, Đức — năm 1927 = 9.294 triệu marks, năm 1928 = 9.404 triệu marks

Vi sao vậy? Trước Đại chiến, nghĩa là theo lẽ thường, có những cơ này:

- a) Đồng tiền mỗi ngày mỗi sụt giá. Đồng tiền sụt giá thì hóa vật phải cao giá. Hóa vật mỗi ngày mỗi cao giá thì ngân sách cũng phải mỗi năm mỗi tăng thêm;
  - b) Số nhiều những công cuộc lớn như xe-lực, giấy thép, khi trước là của tư nhân; về sau dần dần lại là của nhà nước;
  - c) Công, ngày... công... thêm... văn minh thì kỹ nghệ càng thêm thịnh vượng, thương mại càng thêm phát đạt. Đó là những cơ buộc trong nước phải mở thêm cơ quan giao thông, vệ sinh, y tế, học chánh v.v.
- Sau cuộc Đại chiến, còn thêm những lẽ đặc biệt này:
- a) Phải trả nợ đã mắc trong khi chiến tranh;
  - b) Phải bồi bổ những nơi hư hỏng trong khi chiến tranh;
  - c) Phải cấp lương cho những kẻ bị tàn tật trong khi chiến tranh.
- Bây giờ ta hãy xét về đến là thứ hai, là: tiền và việc vũ-nhiên hơn tiền về việc văn.
- Đại chiến xong, ai ai cũng chế bài cái thời đại « hòa bình bằng gươm súng » (paix armée) trước Đại chiến, nước nào cũng bán bớt khí giới, giảm binh lính. Vậy mà đem tổng-kê ra xét, thì thấy trong khoảng năm sáu năm gần đây, khí giới các nước Âu-Mỹ mỗi năm mỗi chế thêm, binh lính của họ mỗi năm mỗi tăng thêm!
- Nói về lực binh, Anh năm 1913 chỉ có 18.233 tên, mà năm 1927 có đến 151.501 tên; Pháp năm 1913 chỉ có 643.000 tên, mà năm 1927 có đến 715.000 tên!
- Nói về thủy binh, Nhật trước Âu-chiến chỉ có 50.645 tên mà bây giờ có đến 85.000 tên; Mỹ trước Âu-chiến chỉ có 67.258 tên, mà bây giờ có đến 113.685 tên!
- Nói về số chi tiêu về binh bị, chỉ lấy nước Pháp mà xét, thì ngân sách năm 1930 chỉ có 48.665 triệu, mà việc quốc trải (trả nợ) và việc binh bị đã chiếm mất 33.000 triệu (22.000 triệu về việc quốc trải, 11.000 triệu về việc binh)!
- Theo như lời ông Brunet đã nói, thì ở Âu-châu, trước cuộc Đại chiến, tiền về việc văn hết 63% ngân sách, còn tiền về việc vũ và việc quốc trải chỉ 37%; vậy mà bây giờ thì việc vũ và việc quốc trải đã chiếm hết 68%, chỉ còn 32% cho việc văn thôi! Nghĩ có gì không?

VĂN-VĂN

Tự-vịnh

Đã ở trên đời đã có thân,
Phải lo lo trả nợ nhân quần.
Nem công chủ phụng ai chưa chán,
Chưa, lời rau, mai, lộc dãi dưng.
Vào mặt râu mày trông võ trụ,
Sỏi gan đá dạ giận phong trần.

Từ khác ra đời mỗi đến nay,
Hải mạt mạt li cũng chưa chầy.
Cơm ăn áo mặc bao nhiêu nợ,
Sách sòm đèn khuya biết mấy thây.
Trời đất đa mang thân một mồi,
Mà đem thân thế phó vào tay.
Người đời khổ nhọc càng thêm trĩ,
Đường thế chông chênh dạ dăm nai.

Mặc ai lợi-lợi mũi đao chen,
Cái chi công danh tay giữ bền.
Hả bởi vinh hoa nhờ quí bạc,
Mà đem thân thế phó vào tay.
Giàu sang bất nghĩa càng thêm chán,
Tân khổ phi thường có lúc nên.

Hoàng-giang Lê-thủy

cả phần nản không có tự do!... Như ở bên Mỹ thì họ phân nản cho cái luật cầm rựa (régime sec), phân nản không được tự do uống rựa; ở nhiều nước bên Âu thì họ nói không được tự do hút thuốc phiện, có ông nào đã hưởng cái tự do ấy ở thuộc địa, khi đi đến xứ thì phải trăm phương ngàn kế đầu đuôi ngó rất khờ...

Kiểm-đuyệt

Họ nói mà thiệt chẳng? Nhưng Lạc-nhân chỉ thấy càng uống rựa thì càng say, càng điên, mà càng hát a phiên thì càng leo môn thần thế. Vậy thì Lạc-nhân cũng lấy ai mà trách cái tự do ấy lại. Lạc-nhân

Kim-Sinh

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

Nữ công học hội
 Hội đồng thường niên kỳ vừa rồi đã xem xét công việc làm trong năm, tinh toán các sách sổ cũng như công việc sang năm đều được thanh toán cả. Và đã cử ban trị sự mới như sau này:
 Chánh Hội-trưởng bà Phạm-Thanh-hồ.
 Phó Hội-trưởng bà Ung-Nguyệt-huê.
 Thủ-ban bà Thái-nguyên-Hòe.
 Ủy-viên bà Phạm-Phương-thị-Loan.
 Phó-thư-ký cô Trương-thị-Chí.
 Sau này xin những bà hội viên mà không đến hội và cũng không đóng tiền nguyệt-liêm được rõ ràng; nếu các bà không muốn ở hội nữa thì cũng xin đóng tiền nguyệt-liêm cho đủ, để tiện việc sổ sách và cho đăng lệ hội.

Nữ công học-hội

Dường xe hỏa phía Bắc

Bắt đầu từ 1er Mars, số xe hỏa đã thay đổi mỗi ngày sau này:

Đông người đi mỗi cây số phải trả 1 hàng nhứt (\$06); hạng nhì, (\$04); hạng ba, (\$02); hạng tư, (\$009) trước kia (\$008).

Trẻ con dưới ba tuổi, nếu có người đồng thì khỏi phải trả tiền; từ ba đến bảy tuổi phải trả một nửa tiền; từ bảy tuổi trở lên thì trả như người lớn.

Một điều nên chú ý là con nít vào hạng được trả nửa tiền phải lấy vé tại ga, để lên tàu mới lấy thì phải trả đủ (tại những ga không bán giấy thì không kể).

Linh bộ hay linh thủy, Tây hoặc Nam, có giấy phép riêng thì được trả nửa tiền.

Al muốn đi qua ga mình định xuống, vừa đến ga ấy mới với chef train biết thì chặn đường đi thêm đó cỡ số cây-số tính theo giá tiền để nói trên. Nếu để qua ga ấy mới nói thì ngoài giá tiền ấy lại phải thêm 20% nữa.

Hành khách hạng tư được đem theo 20kg đồ vật, quá 20kg thì phải trả \$025 mỗi tấn và mỗi cây số, ít nhất phải trả \$015. Xe đạp tiểu thêm 10kg.

Hành khách lên những ga không bán vé thì được đem theo những gói hoặc va ly nhẹ có thể xách dễ dàng, nếu có đem đồ gì khác nữa thì có tính mỗi charge và mỗi cây số là \$004 (charge nghĩa là nhiều gói một chung lại, có thể xách dễ dàng; hoặc một cái gói dưới \$004). Trẻ con trẻ nhỏ lên không được đem đồ vật gì hết.

NGHỆ AN

QUẢNG BÌNH

Tình cảnh anh em eu ly ở Tân-ấp
 Mời rồi, kỳ giả có việc đi Tân ấp. Ở đó 2 ngày, thường nghe anh em eu ly phàn nàn luôn. Kể nói làm đã 2 tháng mà chưa nhận được đồng xu nào; người thì nói bị cắt cướp tiền công rồi trốn đi đâu mất, không có tiền gửi về cho vợ con để rỗi, mà tiền tàu về ăn lại cũng không biết vay mượn ở đâu. Đến hồi chủ lại sự không theo tiếng Tây thì phải bị... có người đánh chịu ăn mà về. Cái đường sinh kế của anh em eu ly như thế cũng đã chóng gai, gia đình nước đục mudai nhiều, phần đông anh em đều mặt bạc mình gãy; nhiều bệnh nhân mà chỉ có một thây khảm họ ở trong vài phòng nhà thương nhỏ mọn tại sự chăm nom chắc không khỏi đâu cả.

Đạp nhau trị mạng

Ngày 12 tháng chạp, tại nhà lý trưởng làng Quy Ninh, (huyện Lộ-thủy) đang lúc hương nội yếm đêm, bỗng xảy ra một tấn kịch rất thế thảm.

Nguyễn hôm trước Trung có chuyện bất bình với Hà Mục về khoản cấy ruộng trừ giá đó, nên chiều ngày ấy Trung đến nhóm làng uống rượu say bèn gây chuyện xỉ mọ Mục. Mục cũng mắng lại. Trung nắm chai rượu đánh Mục trúng vào gáy ngạch, máu ra đầm đìa, bắt đầu nấn sự. Thân nhân Mục và làng tức thì báo đến quan, huyện phải khám biên, rồi liền sức cho Mục đi nhà thương chữa trị. Mục ở bệnh viện thì linh hồn đã ra khỏi xác. Ngày 27 Quan huyện được tin báo, bèn đem nha thuốc và sức nhân mai táng rồi, còn tên Trung kia, hiện đã tổng giam, chưa rõ quan xử thế nào.

QUẢNG TRỊ

Tòa Kiểm duyệt bổ

CÁI ĐƠN ÁI MỘ RẤT MỚI

Ở nhà thương Nam Đông có thầy y họ là Vũ Sinh được tin đã có khách; dân ba làng An-mỹ, Bái an và An định làm đơn ái mộ mà xin quan trên lưu thầy lại.....
 Lâu nay thường thấy phủ huyện các nơi, lúc quan đương lý thì đến gian kêu van kiện cáo luôn mà đến khi quan đi, cũng hay có lá đơn ái mộ. Cái đơn ái mộ (thầy y họ này, có lối gọi kỳ không? hay là một vài người riêng mà phở cái tên lá đơn đơn chăng?)

BÌNH ĐỊNH

Tòa Kiểm duyệt bổ
 T. T. C.

Chức tuần tổng

Lâu nay vì những cuộc lộn xộn nên chức phủ lưu tâm về việc phòng tập, nghĩ đến ra nào là đoàn p.u. châu phủ xã đoàn, tổng đoàn. Nay tỉnh hạt này lại mới đặt ra chức tuần tổng nữa, về chức tuần tổng này, thấy có trái quan liên sự về, đại ý rằng: «Cứ quan huyện Phú mỹ bầm nghĩ xin đặt ra chức tuần tổng cũng là vi việc phòng tập nghĩ ra nên y cho. Nay quan tỉnh có thông nghĩ rằng chức tuần tổng ấy được tương vào hạng miền sai, tọa thì liệt theo với phó tổng, khi xong việc tuần tổng phải được mình thiệp yên ổn, thì sẽ được tư nghĩ tướng thường; vậy các phủ huyện phải lựa chọn mỗi tổng 3 người khâm, rồi bầm dẫn vào hầu quan sinh xét lựa lại một người sẽ cấp bằng cho làm việc v.v..... Từ khi trái xử g đến nay, thấy có nhiều người lo lắn chạy vạy hung hám.....

Nhà nước đặt ra một chức việc gì là mục đích cốt giữ cuộc trị an cho dân, mà những người có lương tâm và đủ tài năng thì ít khi ra làm được, còn những phường sấu một sinh sự thường hay nhàn dịp lòn-lỏi chạy chọt ra làm, để mà đường gió bẻ măng, đục nước béo cò! Thế thì ai là kẻ có trách nhiệm có biết đến những chỗ đó cho không?.....
 Kỳ sơn

BẮC-KỲ

Hai người ntra bị chém ở Hanoi
 Som hôm 10 Mars, Phạm văn Trình và Nguyễn cho Cbu, can về vụ ám sát Nguyễn văn Ngọc, bị chém. Một người thứ ba can về vụ ám sát ấy được ân xá.

NAM-KỲ

Bất sách Măkhăctư (Karl Marx)
 Hôm 10 Mars, số Một thám bắt được một cái va-ly đựng đầy những sách của Măkhăctư. Người mang va-ly ấy để bị bắt.
 Một cuộc đình công tại Nhà bè
 Hôm 10 Mars, tại số đầu hồ Nhà bè, đảng cộng sản tổ chức một cuộc đình công.
 Cu ly đã nhóm nhau tại nhưng linh khổ xanh đến giúp được.
 Nhiều người bị bắt với một ti giấy mà. Tình hình Nhà bè vẫn yên tĩnh.
 (Tin impartial)

Lợi dụng sức nóng ở TRONG TİM TRÁI ĐẤT

Theo các nhà khoa học để phòng mình, trong tìm trái đất chưa một thứ nhiệt lực độ rất cao; nếu từ một đất đảo xuống sâu đến 10 dặm thì đã được cái ớn độ ấy. Sức nóng cao ấy, có thể thay máy móc để dùng giúp công người được.
 Một nhà phát minh nước Anh Bào-nhí-sinh năm 1904 đã đề nghị sự ấy, sau ông ta lại đến thực nghiệm, chủ trương thuyêt ấy và nói cả kế hoạch: Theo ông ta đã định ở trên mặt đất đào một hầm mô (井) sâu 12 dặm, dự toán khoản phí về kiến trúc phải 2500 vạn mỹ-kim; thời gian kiến trúc phải mất 85 năm. Về các cách phòng bị trong lúc kiến trúc, đều nói rõ ràng.
 Có lẽ nói đào hầm sâu thì nham thạch bên hầm không khỏi có cái nạn sụp lở, song nhà khoa học đã chứng minh rằng: chất đất đá than (石炭質) thì đào đến 15 dặm như chất đá hoa (花石) thì đào sâu đến 30 dặm cũng không ngại gì. Cách kiến trúc kỹ tuy là phí to, song so với c lên phí năm đại chiến thì chỉ một ngàn quân phí đã đủ dùng rồi. Đào xong rồi, dầu không dùng mà cung cấp cho cái sức máy móc, song những đồ phát kiến, cũng cũng cho nghề khoa học không phải là ít; hoặc nhán đó mà tìm được thứ đá khoáng thạch rất quý không biết chừng.

Cải kế hoạch ấy, ở nước Ý đại-lợi đã thực hành một đôi nơi (Lardarello và Solbatera), các nhà công nghiệp, toàn dùng sức nóng trong đất để giúp việc công tác. Vì đất nước Ý nhiều mỏ núi lửa nên công đào cũng dễ.

Kế hoạch của nhà phát minh ấy mà thành ra thực sự, thì lòng trái đất thành một cái lò lửa to lớn, đem nước sông trên mặt đất xuống rồi vào trong hầm, khiến cho nó phát ra chưng khí (hơi nước) dùng để chế tạo các phẩm ăn đóng hộp, giặt giũ, không lo khi nào thiếu hết! Tiếc có một điều: thì giờ kiến trúc, và đào cái hầm ấy lâu đến 85 năm, kỳ hạn dài quá! Tuy vậy, cơ khi ngày nay tân bộ là thường, cải thời gian lâu dài ấy chắc có lẽ kiếm cách mà làm cho giảm ngắn lại được. Cải kế hoạch ấy hiện nay chưa được nhiều người hoan nghênh song vài mươi năm sau, chắc toàn thế giới sẽ chú ý đến.

NHỜNG SÁCH CÓ BÁN TẠI BÀN QUÁN

- Sách bán quán xuất-bản:
- Phép nuôi làm moi quyển 0,12
  - Phép nuôi lợn 0,17
  - Phép nuôi gà 0,18
  - Chuyện vui II 0,10
  - Chuyện vui III 0,10
  - Vạn văn quyển II 0,12
  - Vạn văn III 0,12
  - Ấn học giấy giá I 0,15
  - Ấn học giấy giá II 0,15
  - Gia-dinh giáo-dục quyển thượng và hạ 0,20
  - Đồng Tây võ nhân II 0,25
  - Giấy và dao 0,10
  - Công nghiệp ông Pasteur 0,08
  - Du lịch Trung kỳ 0,10
- Sách đại lý:
- Nam-quốc nữ-lưu 0,30
  - Xã hội luận 0,25
  - Pháp luật 0,20
  - Truyện nem bát II 0,06
  - Đồng tây văn hóa II 0,18
  - Dân quyền III 0,20
  - Thực dân lịch sử 0,40
  - Tôn giáo 0,20
  - Có tình lý 0,20
  - Tặng bạn tri kỷ 0,25
  - Chánh trị nước Pháp 0,45
  - Hán tự giáo khoa diễn nghĩa 0,12
  - Một người vô dụng 0,45
  - Mục trường rước số I 0,16
  - Mục trường rước số II 0,20
  - Chính trị Trung hoa 0,20
  - Bạch vân am thái văn tập 0,25
  - Thế giới sử 1,20

Al mua xin chiếu giá gói tiền và nhờ gói thêm \$013 nữa, nếu mua hai quyển trở lên, thì lại thêm mỗi quyển \$013 nữa. Tiếng dấn

Kính chúc các quý khách mua thuốc lào HIỆU THAI-LAI

Năm cũ đã qua, ngày Xuân vừa tới Bản hiệu có một 'thầy' mới kinh chế các loại thuốc trong cả xứ Trung Nam, Bắc kỳ đều được toàn gia "Kháng-Vương".
 Chủ-nhiệm kính chúc
 Nguyễn-trung-Khac
 DIRECTEUR
 de la Maison Thai-Lai
 N° 111 Rue de Calvot N° 111 (Tonkin) A NAM DINH

Hôtel ANNAM DALAT ??

là thiên-dân, ai đau bịnh chi, tới Dalat nghỉ mát mẽ, ăn ngũ ngon, bịnh chi cũng lành cả. Xin viết thư hỏi trước. ở dưỡng bịnh không lạnh, không lấy tiền. Cao 1500 thước, đài chi không mất mẽ, khí hậu đầu bi.
 NGUYỄN-HỮU-SỞ

CÁN NGƯỜI LÀM

Ông Nguyễn-hữu-Sở ở Ninh-chữ căn dùng cô-ly (coolies) làm công sở Phanrang ở Annam.
 Hay tới đó hỏi làm.
 Nguyễn-hữu-Sở

Kính cùng Quý ông Quý bà

Hãng SÉTÉGA & Société d'Entreprises de Transports et de Garages d'Annam là một hãng của người Anam sáng lập, đã có xe đóng theo kiểu xe gường (Autocars de tourisme conduite intérieure) chạy Tourane—Nha Trang đang hai ngày rất tiện lợi.
 Phần nhiều Quý ông Quý bà đã từng trải qua và cũng đã công nhận như vậy.
 Chúng tôi có lợi kinh cáo cùng Quý ông quý bà đồng ý rằng chúng tôi mới vừa đầu được xe thơ «Service postal» đường đi Quinhon, Pleiku và Kontum Về các tin kinh thư Quý ông và Quý bà mỗi khi cần đi về miền ấy có thể mua vé tại các hãng của chúng tôi như là SÉTÉGA Tourane, Quinhon và Nha Trang và các nơi Đai-các chúng tôi tại Ninh-hoà, Vạn-giá, Tuy-hoà, Tuy-an, Sơn-cầu, Phú-mỹ, Bình-sơn, Tam-qui, Quảng-ngãi, Tam kỳ và Faifo.
 Đến ngày mồng một tháng ba tây năm 1931 xe của chúng tôi đã khởi sự chạy service postal Quinhon—Kontum chạy theo giờ ngày như sau đây:
 Départ de Quinhon: Lundi, Mercredi & Vendredi à 6h30 du matin
 Départ de Kontum: Mardi, Jeudi & Samedi à 6h30 du matin

	ARRIVÉE DÉPART		ARRIVÉE DÉPART
Quinhon	6h	Kontum	6h30
(Km18) Cầu Bagl	6h50 8,75	Pleiku	8,45 8,80
Phu Phong	7,55 7,90	An Khê	10,55 11,00
An Khê	10,25 10,30	Phu Phong	16,25 16,30
Pleiku	16,26 16,30 (Km16)	Cầu Bagl	17,00 17,05
Kontum	18h	Quinhon	18,30

Mấy lời trân trọng thưa Quý ông Quý bà chiếu cố.
 La Direction

YOUPA-LA

Appareil pour le développement physique des bébés
 Modèle déposé-Dépôt International
 Développe et apprend à marcher aux bébés
 Protège contre tous accidents
 Remplace une bonne d'enfants
 Amuse le bébé en lui procurant une hygiène parfaite.
 Médaille d'Or: Nancy 1928, Médaille d'Or: Paris 1928, Grand-Prix avec Médaille d'Or et Croix de Mérite: Marseille 1929, Médaille d'Or: Bruxelles 1930.
 Concessionnaire exclusif pour l'Indochine:
 VIEN-DE, rue du Bungalow, DONG-HOI

Rượu - BẠCH-BÒ VỆ-SINH

một thật là thứ rượu bò
 Công dụng: Điều-nhiếp vinh-vệ, tráng thận thùy, điều dưỡng trí vị v. v.
 Đàn bà có thai uống dễ dưỡng huyết an thai, hoặc khi mới đẻ, uống cũng tốt. Ông già, bà già mặt xanh, da vàng ăn kém, ngủ ít, dùng đều tốt cả.
 Ai muốn trong mình được tráng kiện, nên dùng thường thì rượu này.
 Cứ trước bữa cơm, uống một chén nhỏ,
 một chai giá \$60
 THAM-THIÊN-ĐƯỜNG

